

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN—POLONIA

VOL. XV, 1

SECTIO D

1960

Z Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie
Dyrektor Biblioteki: mgr Stanisław Kowalczyk

Stanisław KOWALCZYK

Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874—1944. Organizacja i struktura

Люблинское Медицинское Общество (1874—1944)

Организация и структура

The Medical Society of Lublin 1874—1944. Organization and Structure

Lubelskie Towarzystwo Lekarskie powstało w trudnym dla kraju okresie. Założone zostało w roku 1874, w dziesięć lat po stłumieniu powstania styczniowego, w czasie surowych represji i rusyfikacji kraju. Trzej lekarze zamieszkali w Lublinie: Aleksander Janiszewski, Michał Jankowski, Józef Talko podjęli inicjatywę założenia w Lublinie Towarzystwa Lekarskiego. Lekarze Lublina poparli myśl inicjatorów i wszyscy złożyli podpisy na liście założycieli: Ignacy Chrzanowski, Maurycy Ciechoński, Henryk Downar, Gustaw Doliński, Feliks Głogowski, Adam Jentys, Juliusz Kwaśniewski, Adam Pankiewicz, Edward Sachs, Ludwik Schmidt, Tomasz Surzycki, Tomasz Żyliński oraz mgr farm. Ksawery Russyan¹.

Dnia 4 lipca 1874 r. odbyło się uroczyste posiedzenie poświęcone otwarciu Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego, na którym dokonano wyboru Zarządu. Prezesem Towarzystwa został dr Juliusz Kwaśniewski. W skład pierwszego Zarządu weszli oprócz prezesa: wiceprezes dr Feliks Głogowski, sekretarz dr Józef Talko, bibliotekarz dr Gustaw Doliński, kasjer mgr farmacji Ksawery Russyan.

---

¹ Jaworowski A.: Zarys historii T-wa lekarzy Ziemi lubelskiej od r. 1874 do 1914. W: Pamiętnik II-go Zjazdu Lekarzy Prowincjonalnych w dniach 31 maja i 1 czerwca 1914 roku w Lublinie. Lublin [b. r.] s. 179.

Lubelskie Towarzystwo Lekarskie na przestrzeni swej długoletniej działalności ma poważne osiągnięcia. Jego dzieje stanowią kartę naszej przeszłości i zasługują na przypomnienie. W pracy niniejszej zostanie omówiona organizacja i struktura Towarzystwa.

1. STRUKTURA

Strukturę organizacyjną Towarzystwa określają postanowienia Ustawy Lekarzy Gubernii Lubelskiej z dnia 2 lipca 1869 r. (wydana drukiem 1874). W oparciu o § 2 Ustawy członkowie Towarzystwa dzielą się na członków czynnych i honorowych, członków korespondentów i członków wspierających. Zgodnie z § 3 w skład członków Towarzystwa wchodzić lekarze, farmaceuci i weterynarze. Członkami czynnymi mogli być tylko ci, którzy zamieszkiwali w Lublinie lub bliższych jego okolicach, a członkami honorowymi i członkami korespondentami zamieszkiwali także poza obrębem Gubernii. Członkami wspierającymi były osoby wszelkich zawodów mieszkające, tak w Gubernii, jak i w innych miejscach, jeżeli wyraziły chęć wspomagania materialnie Towarzystwa (§ 4). Członkowie czynni, honorowi i korespondenci wybierani byli większością głosów, przez balotowanie, członków wspierających przyjmowano do Towarzystwa bez losowania (§ 5). Balotowanie na członka Towarzystwa odbywało się wg Regulaminu w 6 tygodni po wniesieniu podania.

Na posiedzeniu w dniu 22 lipca 1884 r. uchwalono, „...by na przyszłość kandydaci na członków rzeczywistych i korespondentów Towarzystwa, przed przyjęciem byli zobowiązani do przedstawienia jakiej pracy swojej w zakresie swego powołania”². Od roku 1918 przyjęcie na członka odbywało się w dwa tygodnie po wniesieniu podania i bez przedstawienia rozprawy³.

Zarząd Towarzystwa stanowili: prezes, wiceprezes, sekretarz, kasjer i bibliotekarz. Jeden członek mógł pełnić dwie funkcje w zarządzie, w praktyce jednak tego postanowienia nie stosowano. Wybory zarządu odbywały się w głosowaniu tajnym (za pośrednictwem kartek sekretnych) lub balotowania. Na prezesa mógł być wybrany członek czynny lub honorowy zamieszkały w siedzibie Towarzystwa, pozostali członkowie wybierani byli z grona członków czynnych (§ 9). Kadencja Zarządu mogła trwać od roku do lat trzech, w zależności od uznania Towarzystwa. Protokół wyborczy podpisywali wszyscy członkowie uczestniczący w wyborach. Dniem uroczystego zebrania i wyborów zarządu był dzień 4 lipca,

² Protokół posiedzenia z dnia 22 lipca 1884 r. Protokoły posiedzeń Towarzystwa Lekarzy Lubelskich za rok 1884/5. Lublin 1887, s. 1.

³ Protokół dorocznego uroczystego posiedzenia Towarzystwa z d. 4.VII.1918 r. Księga protokółów posiedzeń członków Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego za lata 1913—1920, s. 94 [Rkps].

w którym powstało Towarzystwo. O wyborze prezesa i wiceprezesa Towarzystwo obowiązane było zawiadomić Gubernatora i przedłożyć protokół z dokonanych wyborów (§ 38).

Ustawa przewidywała następujący porządek obrad na zebraniu dorocznym: zagajenie (mowa prezesa), odczytanie naukowej rozprawy, odczytanie przez sekretarza sprawozdania z rocznej działalności Towarzystwa, odczytanie przez kasjera sprawozdania finansowego, odczytanie przez bibliotekarza sprawozdania o stanie księgozbioru, narzędzi i innych pomocy naukowych (§ 36). Sprawozdanie roczne wraz z listą imienną członków Towarzystwo obowiązane było przedstawić Ministerjum Spraw Wewnętrznych oraz opublikować w gubernialnej lub innej gazecie (§ 39).

Zwyczajne posiedzenia Towarzystwa, początkowo, odbywały się raz w miesiącu, a od roku 1897 dwa razy. Na posiedzeniu dnia 4 sierpnia 1874 r. uchwalono, aby posiedzenia odbywały się 4-go każdego miesiąca, jeżeli zaś przypadają na ten dzień święto — to dnia następnego. Na zwyczajnym posiedzeniu zwykle odczytywano pracę naukową, przygotowaną przez członka Towarzystwa oraz demonstrowano chorych (ciekawsze przypadki chorobowe). Na 3 dni przed każdym posiedzeniem sekretarz osobnym pismem, nazywanym „obwieszczeniem” uprzedzał członków o posiedzeniu i na tymże piśmie każdy członek życzący sobie odczytać na posiedzeniu swą pracę lub zademonstrować chorego winien zawiadomić o tym prezesa⁴. Posiedzenie nadzwyczajne naznacza prezes Towarzystwa i zawiadamia o tym członków odpowiednim pismem (§ 34). Na posiedzeniu dnia 4 września 1874 r. *„Uchwalono: ogłaszać protokoły posiedzeń w „Medycynie” natychmiast po ich zatwierdzeniu przez Towarzystwo, a to głównie w celu podania do wiadomości członkom zamieszkałym na prowincyi, również też i ogółowi czytającej publiczności. Odtąd „Medycyna” ma być organem naszego Towarzystwa, na co też chętnie przystaje i jej wydawca Dr Rogowicz”*⁵.

Działalność swą Towarzystwo opierało o Ustawę i Statut, a nie posiadało opracowanego regulaminu. Pod koniec roku 1902 komisja biblioteczna Towarzystwa opracowała projekt regulaminu swej działalności i przedstawiła go na zwyczajnym posiedzeniu w dniu 18 grudnia. Projekt regulaminu wywołał bardzo żywą dyskusję. Wielu członków sprzeciwiło się uchwaleniu takiego regulaminu argumentując swe stanowisko tym, że Towarzystwo nie ma jeszcze dla siebie regulaminu. Po dyskusji zapadła decyzja aby Zarząd ułożył regulamin dla Towarzystwa w skład którego powinien wejść i regulamin dla komisji bibliotecznej.

⁴ Protokół drugiego posiedzenia Towarzystwa lekarzy gub. Lubelskiej, z dnia 4-go sierpnia 1874 r. *Medycyna*, T. 2: 1874, nr 39, s. 637.

⁵ Protokół trzeciego posiedzenia Towarzystwa lekarzy gub. Lubelskiej, z dnia 4-go września 1874 roku. *Medycyna*, T. 2: 1874, nr 43, s. 703.

Ostatecznie dnia 4 maja 1903 r. został zatwierdzony Regulamin Towarzystwa Lekarskiego Gubernii Lubelskiej⁶.

Regulamin ten, opracowany dość szczegółowo, składa się z czterech działów ujętych w 82 paragrafy.

Dział pierwszy: Władze i organy Towarzystwa. **Dział drugi:** Porządek posiedzeń. **Dział trzeci:** Biblioteka i czytelnia. **Dział czwarty:** Etyczny. Poszczególne działy posiadają po kilka poddziałów (punktów) rozbitych szczegółowo na paragrafy.

Dział pierwszy: Władze i organy Towarzystwa dzieli się na 5 następujących poddziałów: 1. Zebranie ogólne. 2. Zebranie Zarządu. 3. Członkowie Zarządu. 4. Komisje. 5. Członkowie czynni.

Dział drugi: Porządek posiedzeń zawiera 7 następujących punktów: 1. Porządek dzienny. 2. Obrady i dyskusja. 3. Wnioski. 4. Głosowanie. 5. Wybory. 6. Protokoły. 7. Książka uchwał.

Dział trzeci: Biblioteka i czytelnia składa się z 2 punktów: 1. Porządek w czytelni i przy wypożyczaniu książek. 2. Katalogi i książki biblioteczne.

Dział czwarty: Etyczny. Zawiera 2 punkty: 1. Sądy polubowne. 2. Korporacyjne kary.

W oparciu o zatwierdzony regulamin czynności Towarzystwa i jego organów zostały jasno sformułowane i ustalone. Posiedzenia Towarzystwa odbywają się, zgodnie z § 1, dwa razy na miesiąc (4 i 18 każdego miesiąca). Dnia 4 odbywają się posiedzenia naukowe, a w dniu 18 maja być załatwiane sprawy administracyjne, a w razie ich braku posiedzenie staje się naukowym (§ 4).

Do ciekawych należą postanowienia regulaminu odnoszące się do komisji Towarzystwa. Na przykład rola komisji bibliotecznej przewidziana Regulaminem jest nowoczesna. Komisja decydowała bowiem ostatecznie o zakupie książek i prenumeracie czasopism, ustalała które dzieła przeznaczone są do wyłącznego czytania na miejscu, w czytelni, itp. Można by tu omówić poszczególne części Regulaminu, uwypuklić ciekawe punkty, ale wydaje mi się, że słuszniej będzie mówić o nich w toku omawiania działalności Towarzystwa i tam niektóre z nich zacytować. Ogólnie należy stwierdzić, że regulamin przemyślany jest gruntownie i pożyteczny w działalności Towarzystwa.

2. LOKAL

Sprawy lokalowe wywierały znaczny wpływ na działalność Towarzystwa, a szczególnie na rozwój i losy jego biblioteki, dlatego też wymagają one choćby krótkiego omówienia.

W pierwszym roku swej działalności Towarzystwo Lekarskie nie miało własnego lokalu, korzystało gościnnie z sali Wydziału lekarskiego.

⁶ Regulamin Towarzystwa Lekarskiego guberni Lubelskiej zatwierdzony przez ogólne zebranie w d. 4 maja 1903 r. Kronika Lekarska, R. 25: 1904, z. 4. s. 178—186.

W dniu 5 lipca 1875 r. Towarzystwo ma już własny⁷ lokal w gmachu dawnych szkół jezuickich obok katedry (obecnie ul. Trybunalska). Prezes Towarzystwa dr Kwaśniewski na pierwszym rocznym posiedzeniu w swoim sprawozdaniu charakteryzuje uzyskany lokal takimi słowami: „*Towarzystwo ma już swój lokal, piękną salę, za którą dzięki Magistratowi, będziemy płacili tylko 60 rsr. rocznie. Szanownemu wiceprezesowi i sekretarzowi zawdzięczamy głównie posiadanie tej obszernej sali, umeblowanej staraniem p. kassjera⁸, a w której można będzie urządzić bibliotekę i czytelnię z prenumerowanych czasopism*”⁹.

Mimo dobrych warunków, jak zresztą można wnosić ze sprawozdania prezesa, już po kilku latach na posiedzeniu dnia 4 marca 1879 roku jest omawiana sprawa przeniesienia Towarzystwa do innego lokalu. Sala, w której mieściło się Towarzystwo oraz jego biblioteka zajęta została na potrzeby szkoły technicznej drogi żelaznej nadwiślańskiej. Towarzystwo poszukuje nowego pomieszczenia. W tym celu została powołana komisja z 4 członków: Adama Jentysa, Ksawerego Russyana, Sebastiana Rosińskiego [winno być Rosickiego] i Tomasza Żylińskiego. Towarzystwo wraz ze swą biblioteką przenosi się do starego klasztornego budynku poddominikańskiego początkowo do dwu pokojów, następnie do lokalu tzw. teatralnego (obecnie ul. Klonowicza). Tu Towarzystwo rozwija swą działalność, tu rosną zbiory biblioteczne. I oto w roku 1886 Towarzystwo zmuszone jest przenieść się znów do innego lokalu. Przyczyny zmuszającej Towarzystwo do opuszczenia lokalu nie znamy bliżej. W rocznym sprawozdaniu z działalności Towarzystwa za rok 1885/86 czytamy: „*Z powodów niezależnych od nas, Towarzystwo zostało zmuszone do opuszczenia zajętą dotychczas w gmachu OO. Dominikanów lokalu i obróło siedzibę w nowo budowanym lokalu Resursy Kupieckiej [ul. Krakowskie Przedmieście 62]. Ostatni więc raz zgromadziliśmy się w tych murach klasztornych, które gościnnie przytulały przez tyle lat nasze zebrania*”¹⁰.

Po pewnym czasie Towarzystwo wraca na swoje pierwsze miejsce do gmachu szkół jezuickich¹¹ (brak danych na jak długo). W pamiętni-

⁷ Lokal własny należy rozumieć jako wynajęty na potrzeby Towarzystwa.

⁸ Wiceprezes — dr Feliks Głogowski, sekretarz — dr Józef Talko, kasjer — mgr farm. Ksawery Russyan.

⁹ Roczne posiedzenie Towarzystwa Lekarzy gubernii Lubelskiej 5-go lipca 1875 roku. Rok pierwszy. Lublin 1875, s. 6—7.

¹⁰ Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Lekarzy gubernii Lubelskiej za 1885/86 rok. Protokoły posiedzeń Towarzystwa Lekarzy Lubelskich za rok 1885/6. Lublin 1887, s. 29.

¹¹ Uroczyste posiedzenie T-wa Lekarzy Ziemi Lubelskiej z powodu 40-letniej rocznicy istnienia. W: Pamiętnik II Zjazdu Lekarzy Prowincjonalnych w dniach 31 maja i 1 czerwca 1914 roku w Lublinie. Lublin [b. r.] s. 180.

ku II Zjazdu Lekarzy Prowincjonalnych w Lublinie czytamy, że Towarzystwo mieści się w odnowionym gmachu poddominikańskim od lat 12, zatem około roku 1902 znów wróciło w mury OO. Dominikanów.

Sprawy lokalowe Towarzystwa ciągle nabrzmiewają i wreszcie urastają do poważnego problemu z uwagi na duży liczebnie księgozbiór, co przy zmianie lokalu sprawia Towarzystwu niemałe trudności w wyszukiwaniu odpowiedniego pomieszczenia, a samo przenoszenie księgozbioru (ponad 10.000 tomów) jest także uciążliwe i wymaga dużego wkładu pracy. Protokół dorocznego posiedzenia z dnia 5 lipca 1916 roku ilustruje dobitnie to zagadnienie następującym sformułowaniem: „...*należy bibliotekę ulokować w ten sposób, aby w przyszłości nie była kulą u nogi Towarzystwa przy wynajmowaniu lokalu*”.

W Polsce niepodległej w latach 1919—1923 Towarzystwo znów poszukuje lokalu. O dawny lokal w gmachu poddominikańskim czyni starania Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. W sprawie uzyskania pomieszczenia na księgozbiór Towarzystwo prowadzi rozmowy z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Uniwersytet skłonny był „*oddać salę w Bibliotece Uniwersyteckiej w gmachu pobernardyńskim pod księgozbiór i czytelnię Towarzystwa z tym zastrzeżeniem by z biblioteki Towarzystwa mógł korzystać i przyszyły Wydział Lekarski Uniwersytetu*”¹².

Ofiarowany przez KUL lokal okazał się za mały i Towarzystwo dalej poszukuje odpowiedniego pomieszczenia. W roku 1923 Towarzystwo uzyskuje do czasowego użytku pomieszczenie w Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w gmachu dawnego Trybunału w Rynku. „Czasowe użytkowanie” pomieszczenia na bibliotekę Towarzystwa przeciągnęło się na lat kilkanaście. Należy tu wyjaśnić, że począwszy od dnia 18 października 1924 roku Towarzystwo swoje posiedzenia odbywało w lokalu Izby Lekarskiej, potem w pomieszczeniu odnajętym od PCK przy ul. Niecałej 3. Biblioteka natomiast nadal pozostała w gmachu Trybunału. Warunki lokalowe nie sprzyjały pracy bibliotecznej, dostęp do książek był utrudniony, katalogowanie uniemożliwione¹³.

W roku 1935 Towarzystwo przeniosło się do lokalu wynajętego przy ul. Krakowskie Przedmieście 20, gdzie pozostawało do drugiej połowy 1938 r. Była tam urządzona niewielka czytelnia bieżących czasopism. W październiku 1938 r. Towarzystwo przeniosło się do lokalu w budynku Izby Lekarskiej przy ul. Cichej 6 i tam zastała je wojna i okupacja niemiecka.

¹² Protokół posiedzenia zwyczajnego z dnia 4 sierpnia 1919 r. Księga protokółów posiedzeń członków Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego za lata 1913—20, s. 130. [Rkps].

¹³ Dalsze trudności lokalowe na pomieszczenie biblioteki Towarzystwa zostały przedstawione w pracy: Stanisław Kowalczyk, Biblioteka Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego 1874—1950 (praca w druku).

3. FUNDUSZE TOWARZYSTWA

Działalność gospodarczo-finansowa Towarzystwa opiera się o przepisy Ustawy Towarzystwa Lekarzy Gubernii Lubelskiej §§ 13—17, o przepisy Statutu oraz o uchwały ogólnego zebrania Towarzystwa. W § 13 Ustawy czytamy: „*Na pokrycie koniecznych wydatków Towarzystwa naznacza się: jednorazową i roczną składkę od Członków czynnych, pieniądze zebrane z odczytów publicznych oraz wpływające od korespondentów za korzystanie z czasopism i książek Towarzystwa (§ 15), a także ofiary członków wspierających Towarzystwo jako też innych osób, pomagających Towarzystwu w jego pożytecznej ogółowi działalności*”. Wysokość składek jednorazowych i rocznych określa ogólne zebranie Towarzystwa (§ 14). Sprawę składek od członków korespondentów reguluje § 15 Ustawy, który brzmi: „*Korespondenci zwalniają się od jednorazowych i rocznych opłat; jeśli zaś pragną korzystać z biblioteki i czasopism Towarzystwa, w takim razie składają jednorazową lub roczną opłatę, wedle oznaczenia Towarzystwa*”. W praktyce członkowie korespondenci z biblioteki i czasopism bieżących nie korzystali i opłat nie wnosili.

Statut Towarzystwa z roku 1936 dochody określa w § 4 w sposób następujący: „*Fundusze Towarzystwa składają się: 1) ze składek członkowskich i wpisowych, 2) z darowizn i zapisów, 3) z dochodów instytucyj, prowadzonych przez Towarzystwo, 4) z dochodów niestających*”.

O środki materialne Towarzystwo zadbało od pierwszej chwili swej działalności. Na uroczystym organizacyjnym zebraniu w dniu 4 lipca 1874 r. założyciele Towarzystwa złożyli jednorazowo 86 rubli; na ówczesne czasy kwotę dość znaczną. Na drugim posiedzeniu w dniu 4 sierpnia tegoż roku złożono jednorazowo 12 rubli i uchwalono roczną opłatę członków czynnych na rubli 6 płatną jednorazowo lub też w dwu ratach półrocznych.

Podstawę dochodów Towarzystwa stanowiły wpływy ze składek członkowskich. Wysokość składki uległa zmianom. Uchwalona w dniu 4 sierpnia 1874 r. składka w wysokości 6 rubli obowiązywała do lipca 1890 r. Dnia 4 lipca 1890 r. wysokość składki rocznej podniesiono do 10 rubli. W Polsce niepodległej przy wielkiej inflacji marki wysokość składki członkowskiej często podnoszono i dochodziła ona do dziesiątek tysięcy. Po reformie monetarnej Grabskiego i wprowadzeniu złotego polskiego uchwałą z r. 1924 wysokość składki członkowskiej ustalono na 30 zł, wpisowe na 20 zł. Dnia 5 lipca 1926 r. składkę ustalono na 48 zł, z tego 8 zł na fundusz stypendialny, 40 na składkę, wpisowe pozostawiono w dotychczasowej wysokości, 20 zł. W dniu 1 stycznia 1933 obniżono składkę do 32 zł, płatną po 8 zł kwartalnie, a następnie dnia 8 stycznia 1936 r. obniżono ją do kwoty 24 zł, ponadto zapadła uchwała, że w stosunku do zalegających z opłacaniem składki na skutek trudności finansowych postanowiono stosować bonifikatę z tym, że będzie ona stosowana na indywidualne podania i składka nie może być mniejsza od uchwalonej, tj. 24 zł. Dla nowo wstępujących członków zarząd mógł również stosować ulgi, ale także na indywidualne podania. Konieczność powzięcia takiej uchwały mówi o dużych trudnościach finansowych niektórych lekarzy praktykujących. Składka w tej wysokości obowiązywała do wybuchu wojny w r. 1939.

Budżet roczny Towarzystwa kształtował się różnie. W pierwszym roku sprawozdawczym ogólne dochody wyraziły się kwotą 475 rubli, w tym wpłata od dwu członków wspierających po 25 rubli. W roku następnym zamyka się podobną sumą, ale np. w roku 1885 spada do kwoty 263 rubli.

W Polsce niepodległej budżet roczny waha się od 1200 zł do nieco ponad 1500 zł. Ważniejsze pozycje wydatków stanowiły opłata za lokal i na drugim miejscu wydatki na prenumeratę czasopism lekarskich oraz wydatki niestałe na wydawnictwa Towarzystwa.

Odrębną pozycję stanowi stypendium dla studentów medyków i początkujących lekarzy, ufundowane przez dr Kazimierza Jaczewskiego. Uchwała o przyjęciu tego zapisu przez Towarzystwo zapadła na posiedzeniu dnia 4 sierpnia 1921 roku. Brak jest jednak danych co do wysokości ufundowanego stypendium.

W roku 1924 Towarzystwo utworzyło fundusz stypendialno-zapomogowy. Na posiedzeniu dnia 4 listopada uchwalony został regulamin tegoż funduszu:

§ 1. *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie stwarza fundusz stypendialno-zapomogowy.*

§ 2. *Zapoczątkowanie tego funduszu stanowi 682 złote, zebrane na bankiecie podczas obchodu jubileuszu 50-lecia Towarzystwa w dniu 7 września 1924 r. Fundusz ten powiększa się przez dobrowolne ofiary przekazywane ewentualnej nadwyżki dochodów nad wydatkami Lub. Tow. Lek. zlanie się z innymi stypendiami tegoż Towarzystwa itd.*

§ 3. *Fundusz ten przeznaczony jest na rozdzielanie zapomóg lekarzom dla kształcenia się i medykom dla ukończenia studiów.*

§ 4. *Zapomogi do czasu powiększenia się funduszu do 10.000 złotych mogą być tylko zurotne i krótkoterminowe.*

§ 5. *Zapomogi z powyższego funduszu udzielane są przez Zarząd Lub. Tow. Lek. na zasadach każdorazowo określonych przez tenże.*

§ 6. *Zapomogi udzielane są na prawomocnych zebraniach Zarządu większością głosów.*

§ 7. *Po powiększeniu się funduszu do 10.000 złotych, kapitał ten staje się żelaznym, z odsetek którego na zasadzie nowego regulaminu, będą stworzone stypendia dla lekarzy i studentów medycyny.*

§ 8. *Kapitał funduszu stypendialno-zapomogowego winien być ulokowany w jednym z odpowiedzialnych banków według uznania i na odpowiedzialność Zarządu Lub. Tow. Lek.”¹⁴.*

Dnia 4 lipca 1925 r. na dorocznym posiedzeniu uchwalono na fundusz stypendialno-zapomogowy składkę kwartalną 2 zł, płatną razem ze składką członkowską. Na tymże posiedzeniu skarbnik Towarzystwa dr Marcin Garbaczewski apelował do kolegów, którzy niegdyś korzystali ze stypendium, by starali się je spłacić¹⁵ i sam zadeklarował na ten cel 500 zł.

¹⁴ Protokół posiedzenia Towarzystwa w dniu 4 listopada 1924 r. Księga protokółów posiedzeń członków Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego za lata 1920—25. [Rkps].

Utworzony fundusz stypendialno-zapomogowy stopniowo wzrastał i w roku 1938 wynosił ogółem 6417 złotych. Fundusz ten uchwałą z dnia 18 maja 1934 r. nazwano funduszem stypendialnym im. dr Kazimierza Jaczewskiego, zmarłego członka honorowego Towarzystwa¹⁶. Do roku 1939 fundusz stypendialny nie osiągnął przewidzianej w § 7 Regulaminu wysokości 10.000 zł, stąd też stypendium z tego funduszu do wybuchu drugiej wojny światowej nie było fundowane. W wydatkach budżetowych za rok 1937 i 1938 figuruje pozycja w wysokości 50 zł. jako „Fundusz styp. im. dr K. Jaczewskiego z roku 1921”¹⁷.

W zakończeniu omawiania funduszy Towarzystwa przykładowo podam wykonanie budżetu za rok 1937 oraz preliminarz na rok 1938¹⁸.

Rok 1937

Wpływy:

Saldo na 1.I.1937	174.04
Akcja B. P. dywid. za 1936 r.	8 00
Składki członkowskie za rok 1937	758.00
Składki członkowskie za lata ubiegłe	332.00
	<hr/>
	1.272.04

Wydatki:

Komorne á 40 zł mies.	480.00
Pisma, introligator	249.20
Fundusz styp. im. dr K. Jaczewskiego	50.00
Splata pożyczki	60.00
Składki na instytucje społeczne	49.20
Praca bibliotekarska	20.00
Wydatki kancelar. i porto pocztowe	37.10
	<hr/>
	945.50
Saldo na 1.I.1938 r.	326.54
	<hr/>
	1.272.04

Preliminarz budżetowy na rok 1938

Wpływy:

Saldo na 1.I.1938 r.	326.54
Dywidenda od akcji B.P. za rok 1937	8.00
Składki członkowskie za rok 1938	750.00
Składki za lata ubiegłe	200.00
	<hr/>
	1.284.54

¹⁵ Przymuszczenie jest tu mowa o stypendium pochodzącym z innego funduszu niż Towarzystwa Lekarskiego.

¹⁶ Protokół posiedzenia Lub. T-wa Lek. z dnia 18 maja 1934 r. Księga protokółów posiedzeń członków Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego za lata 1929—1936. [Rkps].

¹⁷ O tym, że z funduszu stypendialno-zapomogowego udzielano pożyczek zwrotnych świadczy zachowane podanie z roku 1928 Mariana Lisowskiego, studenta Uniwersytetu Warszawskiego, wydziału lekarskiego, kursu VI, zamieszkałego w Lublinie. Prosi on Towarzystwo o odroczenie terminu płatności zaciągniętej pożyczki w wysokości 250 zł do dnia 15 sierpnia tegoż roku.

¹⁸ Protokół posiedzenia Lubelskiego T-wa Lekarskiego odbytego dnia 18 stycznia 1938 r. Księga protokółów posiedzeń członków Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego za lata 1936—1946 [Rkps].

Wydatki:

Komorne	480.00
Pisma, książki, introligator	600.00
Fundusz styp. im. K. Jaczewskiego	50.00
Spiata pożyczki (czytelnia)	50.00
Składki na inst. społeczne	50.00
Wydatki kancelaryjne	54.54
	<hr/>
	1.284.54

4. CZŁONKOWIE ZARZĄDÓW

Wykaz ten nie jest pełny, za niektóre lata brak jest dokumentacji i dlatego nie można było ustalić nazwisk wszystkich członków zarządów, są zatem pewne luki, najmniejsza luka jest w wykazie prezesów, brak jest bowiem ustalenia nazwiska tylko za rok sprawozdawczy 1912/13.

Nazwiska w wykazie podano w porządku chronologicznym. Gdy któryś z członków wybierany był na dane stanowisko kilka razy, to nazwisko jego podane jest tylko jeden raz, brano pod uwagę datę pierwszego wyboru. Przy każdym nazwisku podany jest okres, w którym daną godność piastował. Kadencja zarządu trwała od 4 lipca do 4 lipca następnego roku, dopiero uchwałą z dnia 4 lipca 1927 r. postanowiono, że kadencja trwa rok kalendarzowy, od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia. Stąd też przy podawaniu okresów pełnienia funkcji w zarządzie lata kalendarzowe uwzględniano dopiero od roku 1928.

Prezesi

JULIUSZ KWAŚNIEWSKI, 1874/75 — 1886/87, 13 lat.
 ALEKSANDER JANISZEWSKI, 1887/88; 1896/97 — 1901/2, 7 lat.
 ALEKSANDER JAWOROWSKI, 1888/89 — 1891/92; 1911/12; 1920/21, 6 lat.
 FELIKS GŁOGOWSKI, 1892/93 — 1894/95, 3 lata.
 ELIGIUSZ KUSZELEWSKI, 1895/96, 1 rok.
 WŁADYSŁAW TOŁWIŃSKI, 1902/3 — 1910/11, 9 lat.
 STANISŁAW DOBRUCKI, 1913/14 — 1918/19, 6 lat.
 CZESŁAW CZERWIŃSKI, 1919/20; 1936—1939, 5 lat.
 JAN MODRZEWSKI, 1921/22 — 1922/23; 1929—1930, 4 lata.
 WACŁAW DROŻDŻ, 1923/24 — 1928; 1931—1935 do 4.IV, 9 lat.
 MIECZYŚLAW BIERNACKI, 1935 (od 4.IV).

Wiceprezesi

FELIKS GŁOGOWSKI, 1874/75 — 1876/77; 1882/83 — 1883/84; 1885/86 — 1886/87; 1889/90, 8 lat.
 ALEKSANDER JANISZEWSKI, 1877/78; 1881/82; 1884/85; 1890/91, 4 lata.
 ALEKSANDER JAWOROWSKI, 1887/88; 1902/3 — 1904/5, 4 lata.
 PAWEŁ ZDANOWICZ, 1888/89, 1 rok.
 WŁADYSŁAW OLECHOWICZ, 1896/97 — 1897/98, 2 lata.
 STANISŁAW DOBRUCKI, 1898/1900, 1 rok.
 EDMUND SAKS, 1899/1900, 1 rok.

WŁADYSŁAW TOŁWIŃSKI, 1900/1 — 1901/2, 2 lata.
 CZESŁAW CZERWIŃSKI, 1913/14; 1915/16 — 1918/19, 5 lat.
 AUGUST SOCHACKI, 1914/15, 1 rok.
 MARIAN GARBACZEWSKI, 1920/21 — 1921/22, 2 lata.
 WACŁAW DROZDZ, 1922/23, 1 rok.
 STEFAN WĄSOWSKI, 1923/24 — 1924/25, 2 lata.
 CZESŁAW KUJAWSKI, 1925/26 — 1930, 5 lat.
 WITOLD KLEPACKI, 1931, 1934 — 1936, 4 lata.
 JANINA MOROZOWA, 1932—1933, 2 lata.
 BOLESŁAW DZIEMSKI, 1937 — 1939, 3 lata.
 GUSTAW DOLIŃSKI. 1874¹⁹.
 BENIAMIN TETZ, 1874.
 HENRYK DOWNAR, 1875.
 MAREK ARNSZTEIN, 1884.
 WŁADYSŁAW OLECHNOWICZ, 1886.

Sekretarze

JÓZEF TALKO, 1874/75 — 1875/76, 2 lata.
 GUSTAW DOLIŃSKI, 1876/77 — 1877/78; 1881/2, 3 lata.
 PAWEŁ ZDANOWICZ, 1881/82 — 1887/88, 7 lat.
 WŁADYSŁAW OLECHNOWICZ, 1888/89 — 1890/91, 3 lata.
 STEFAN RADOMYSKI, 1896/97 — 1899/1900, 4 lata.
 CZESŁAW CZERWIŃSKI, 1900/1 — 1903/4, 4 lata.
 JAN MODRZEWSKI, (po r. 1896).
 ADAM MAJEWSKI, 1904/5, 1 rok.
 BOLESŁAW DZIEMSKI, 1911/12, 1 rok.
 WACŁAW JASIŃSKI, 1913/14 — 1919 (1919 do 4.IX), 6 lat.
 MICHAŁ VOIT, 1919/20, 1 rok.
 STANISŁAW KORCZAK, 1920/21 — 1922/23, 3 lata.
 LEON PŁACZKIEWICZ, 1923/24, 1 rok.
 STANISŁAW SITKOWSKI, 1924/25, 1 rok.
 EDMUND RUPNIEWSKI, 1925/26 — 1926/27, 2 lata.
 JANINA MOROZOWA, 1928 — 1931, 4 lata.
 CYPRIAN CHROMIŃSKI, 1932 — 1933, 2 lata.
 JÓZEF FREYTAG, 1934 — 1935, 2 lata.
 ZYGMUNT KOZŁOWSKI, 1936 — 1937, 2 lata.
 RUDOLF KOCHLÖFFER, 1938, 1 rok.
 JÓZEF KUCHARSKI, 1939, 1 rok.

Skarbnicy

KSAWERY RUSSYAN, 1874/75 — 1877/78, 4 lata.
 JAN KARO, 1882/83 — 1890/91, 9 lat.
 BRONISŁAW SZULC, 1896/97 — 1897/98, 2 lata.
 ALEKSANDER STANISZEWSKI, 1897/98 — 1922/23, 26 lat.
 ADAM BRZEZIŃSKI, 1923/24 — 1932 (do końca życia), 9 lat.
 MARCIN GARBACZEWSKI, 1933 — 1939, 7 lat.

Bibliotekarze

GUSTAW DOLIŃSKI, 1874/75 — 1875/76, 2 lata.
 ALEKSANDER JAWOROWSKI, 1876/77; 1882/83 — 1886/87; 1915/16 — 1918/19;
 1920/21, 12 lat.

¹⁹ Przy nazwiskach począwszy od Dolińskiego do Olechnowicza nie podano okresu, w którym pełnili funkcję wiceprezesa, nie dało się tego ustalić.

KAZIMIERZ JACZEWSKI, 1887/88 — 1890/91, 4 lata.
 JAKUB CYNBERG, 1896/97 — 1897/98, 2 lata.
 JAN MODRZEWSKI, 1898/99 — 1899/1900, 2 lata.
 STEFAN RADOMYSKI, 1900 1 — 1901/2, 2 lata.
 WITOLD CHODŹKO, 1902/3 — 1904/5, 3 lata.
 KAROL ROTKEL, 1912/13 — 1913/14, 2 lata.
 MICHAŁ VOIT, 1921/22, 1 rok.
 JAN CYWIŃSKI, 1922/23, 1 rok.
 JAN ANASIEWICZ, 1923/24 — 1931; 1936, 9 lat.
 PIOTR ŚLASKI, 1932 — 1935, 4 lata.
 HENRYK MALCZEWSKI, 1937 — 1939, 3 lata.

Р Е З Ю М Е

Люблинское Медицинское Общество было основано в 1874 году по инициативе трех молодых врачей: Александра Янишевского, Михала Янковского и Юзефа Талько, проживающих в г. Люблине. Общество на протяжении своего долголетнего существования развернуло энергичную научную и общественно-медицинскую деятельность и в обеих этих областях имело крупные достижения. В настоящей работе представлены организация и структура Общества.

4 июля 1874 года состоялось торжественное открытие Общества, на котором было избрано правление Общества. Председателем был избран др. Юльющ Квасневски, заместителем председателя — др. Феликс Глоговски, секретарем — др. Юзеф Талько, заведующим библиотекой — Густав Долиньски, казначеем Ксаверы Руссиан. Членами Общества были врачи, фармацевты и ветеринарные врачи. Члены делились на: действительных, почетных, членов-корреспондентов и вспомогательных.

Общие заседания членов Общества в первые годы его существования созывались раз в месяц, а с 1897 г. два раза в месяц. На этих заседаниях читались и обсуждались научные работы, приготовленные членами Общества, и демонстрировались более интересные случаи разных болезней.

Огромное влияние на деятельность Общества имели род и продолжительность занимаемых помещений, а прежде всего на развитие и историю его библиотеки. Не имея собственного помещения, Общество было вынуждено снимать соответственную квартиру, и по объективным, независимым от него причинам несколько раз её менять. Это создавало огромные трудности, особенно при транспортировании библиотеки, в распоряжении которой уже в 1914 году находилось свыше 10 000 томов.

На денежный фонд Общества слагались членские взносы, доходы с организованных Обществом публичных лекций и докладов, а также пожертвования, получаемые от вспомогательных членов Общества. Годовой бюджет Общества составлял: в 1874 году 455 рублей, в 1885 году — 263 рубля, в независимой Польше колебался в границах от 1200 до 1500 злотых. Особую позицию в бюджете составляла стипендия для студентов — медиков и для начинающих врачей, учреждённая в 1921 г. действительным членом Общества, доктором Казимиром Ячевским.

Работа оканчивается списком членов Правления Люблинского Медицинского Общества и разными примечаниями.

SUMMARY

The Medical Society of Lublin was founded in 1874 by three young physicians living in that town: Aleksander Janiszewski, Michał Jankowski, and Józef Talko. During the long years of its existence, the Society had significant achievements in its scientific, social and medical activity. The present paper describes the organization and structure of the Society.

On July 1st, 1874, a ceremonial inauguration of the Society took place, and the Executive Committee was elected. Dr Juliusz Kwasiński became chairman, dr Feliks Głogowski vice-chairman, dr Józef Talko secretary, Gustaw Doliński librarian, and Ksawery Russyan treasurer. The Society recruited its members from among physicians, pharmacutists and veterinary surgeons. The members were divided into active (actual), honorary, corresponding and supporting members.

The Society held its ordinary meetings initially once a month, and after 1897 twice a month. During such a meeting a scientific paper was read by one of the members and interesting pathological cases were shown.

The housing problem had an influence on the activity of the Society, especially on the development of its library. The Society was based in a hired flat and for reasons unconnected with itself had to change it several times. This was the cause of a serious difficulty, as the number of volumes in the library had exceeded 10,000 in 1914.

The funds of the Society were based on the contributions of the members, on the income from public lectures, and on the donations of the supporting members. Some data on the finances of the Society are given: in 1874 the yearly budget reached 455 rubles, in 1885 263 rubles;

in the independent Poland it oscillated between 1200 and 1500 zlotys. A separate item was a scholarship for medical students and young physicians founded by a member of the Society, dr Kazimierz Jaczewski, in 1921.

A list of the members of the Executive Committees and notes are included.